

OPEN BRIEF aan Chandrikapersad Santokhi:

Paramaribo, 8 juli 2020

Haal het Surinaams volk uit de greep van Populisme en Consensus democratie

Geachte Heer Santokhi,

Ik wil U bij deze van harte feliciteren met de 20 DNA zetels van de VHP bij de afgelopen verkiezingen, uw voortrekkersrol in de politiek en in de mogelijk nieuw te vormen regering.. Ik wens u kracht, volharding en wijsheid toe bij de moeilijke taken die U thans op uw schouders draagt. Terwijl de molen voor kandidaatstelling en benoemingen in hoge ambtelijke functies op volle toeren draait, kijkt een niet onbelangrijk deel van het Surinaamse volk met lede ogen toe hoe de “verkiezingswinst” van 2020 haar (wederom) langzaam ontglipt. Het Surinaamse volk voelt zich (wederom) geklemd tussen grondwet, kiesregeling, ingebeelde democratie en macht.

Staat U mij toe om binnen de politieke mogelijkheden dwars door het heden en het verleden via een zoektocht een pad te helpen “kappen” voor een duurzame toekomst. Onze grootste uitdaging na 71 jaar algemene verkiezingen is het ontbreken van een passend en stevig politiek fundament voor integriteit, democratie en ontwikkeling voor en door het Surinaamse volk. Met andere woorden de grootste uitdaging ligt niet in het “keren” van de diepe financiële crisis, maar eerder in het vinden van een passend antwoord om een breed en stevig fundament te kunnen leggen voor duurzaamheid.

In deze open brief stel ik twee kwesties aan de orde:

i) Welke lessen moeten we samen leren? en ii) wat kunnen we in de gegeven politieke context verder doen om het tij te keren?

Electoraal instabiliteit

De resultaten van de afgelopen 17 verkiezingen in 71 jaar tijd tonen onomstotelijk dat Suriname electoraal enorm instabiel is. Dit geldt voor de periode 1949-2020, maar ook voor de periode na het militair regime van 1987-2020. Behaalden de winnende partijen verenigd in het Front in 1987 liefst 87% van de landelijk uitgebrachte stemmen (40 zetels), in 2020 behaalden de de VHP en NPS (overgebleven partijen van het Front) tezamen 37% van de landelijk uitgebrachte stemmen (en 23 zetels). Dat wil zeggen een electorale instabiliteit en verlies voor de VHP en NPS van 50%. Omgekeerd zien we de NDP in de 1987 – 2020 groeien van 9.3% naar 17.18%, van de uitgebrachte stemmen: een electorale winst van circa 8%. De overige partijen - die meestal buiten het regeercentrum hebben gezeten - behaalden een electorale winst van circa 42% in deze periode. Wanneer we de instabiliteit van 8 verkiezingen van 1987-2020 nader bekijken, zien we een schommelende beweging van regeringen en regimes die elkaar afwisselen.

De factoren die van grote invloed zijn op de electorale instabiliteit - korte termijn denken in politieke partijen, geen of gebrekkige interne partijdemocratie, status zoekerij en “zweef teki” - zien we ook terug in ons economisch en natuur beleid. Het economisch plaatje laat wat betreft de economische groei en welvaartsdeling gedurende 1949-2020, maar ook in de post-militaire periode (1987-2020) eveneens een schommelende beweging zien die doorgaans dwars snijdt door regeringen en regimes die elkaar afwisselen. Een ding staat vast: na 17 verkiezingen in 71 jaar tijd is het duidelijk dat we onze inbeelding van democratie, onze ontwikkelingsvisie en beleidsdaden drastisch moeten wijzigen, willen we Suriname werkelijk redden en op een duurzaam pad zetten.

Consensus coalitieregeringen en Populisme

Het Surinaamse volk heeft de afgelopen 71 jaar kennis mogen maken met diverse consensus coalitie regeringen en ook met een populistische regering (2015-2020). Van de 17 gehouden verkiezingen van 1949-2020 zijn er 14 coalitieregeringen geweest, 2 regeringen zonder coalitie en 1 populistische regering. Van 1949-1951 en 1951- 1955 was er een NPS regering zonder coalitie. Er was toen nog geen sprake van populisme, maar wel van interne spanningen en conflicten in de partij top. Het duurde heel lang voor Suriname een in feite 1-partij regering met een franje coalitie kreeg. In 2015 was het de beurt aan de NDP om met 26 zetels onder de vlag van het populisme te regeren.

Populisme

Van de 3 gekozen burgerregeringen waar de NDP de leiding had, waren er 2 met een grote coalitie (van 1996-2000. Suriname heeft in de periode 2015-2020 kennis mogen maken met een feitelijke 1-partij populistische regering met wat franje. De NDP maakte met haar 26 zetels formeel een coalitie met de BEP en DOE (die elk met 1 zetel in feite niet meetelden) en ontpopte zich tot een voor ons land ongekend populistisch regime. De DOE trad uit de coalitie en de NDP kreeg steun van PL oversteek parlementariërs. Het aanvankelijk gesloten regeerakkoord van 10 augustus 2015 met de BEP en DOE bleek in eerste instantie een document met goede bedoelingen, maar in de praktijk werd helaas diametraal hiertegen ingegaan. Het betreft vier kernpunten:

- Behoud van evenwichtige ecosystemen in het kader van duurzame ontwikkeling
- Onderwijs, wetenschap en cultuur in dienst van duurzame ontwikkeling
- Bevordering van welzijn
- Economische groei gebaseerd op duurzame sectoren

In plaats van de fundamenten te leggen voor duurzaamheid heeft de NDP regering met populistische retoriek de duurzaamheid ondermijnd en geschaad. Dit geldt voor ecosystemen, Onderwijs, wetenschap en cultuur, welzijn en economische sectoren met potentie voor duurzaamheid. Het populisme met haar centralistische politieke machtsuitoefening benadrukte in haar propaganda en beleid de tegenstelling tussen "het volk" en "de elite", en heeft met het creëren van een ingebeelde indruk van volksbetrokkenheid en het smeden van een directe band tussen leider en volksmassa, de wandaden tegen duurzaamheid onder het tapijt proberen te vegen. Vele financieel-economische schandalen zijn boven water gekomen, zoals het Kasreserve schandaal bij de Centrale Bank. Wat betreft het wanbeleid tegen de natuur en de culturele diversiteit in het binnenland zijn vele wandaden onder het tapijt geveegd om in de politieke vergetelheid te belanden. Het gevoerde financieel-economisch beleid bracht met zich mee een stijging van de wisselkoers voor de Amerikaanse dollar en Euro, wat direct voelbaar werd in de portemonnee van de kiezers.

Het consensus coalitiemodel

Het consensus coalitiemodel legt grote nadruk op consensus tussen de politieke leiders. Het werd in de 60er jaren van de vorige eeuw en ook daarna beschouwd als de oplossing voor het veronderstelde politiek spanningsveld van Suriname met haar grote etnische diversiteit. De gedachte is dat politieke samenwerking tussen de etnische elites in een coalitie nodig wordt geacht om te voorkomen dat de vermeende explosieve situatie tussen etnische groepen tot conflicten zal leiden. Deze vanuit de elite bekeken politieke weergave van onze multi-etnische samenleving ligt ten grondslag aan de politieke praktijk, waarmee men het delegeren van macht van het volk aan de elites van de verschillende etnische groepen rechtvaardigt. De elites machtigen zichzelf dus namens de (etnische of multi-etnische) achterban om te onderhandelen over de machtsdeling in de politiek en binnen het staatsapparaat. Het gaat om de verdeling van de knikkers: ministeries, sleutelposities binnen de overheid en in staatsbedrijven, en

sleutelposities binnen de overheid, zoals ambassadeurs en DC's. Diverse verkiezingen, vooral die van 1996, leren ons hoe opportunistisch het kan toegaan bij de coalitievorming en hoe een onverwachte ommekeer kan komen in de politieke verhoudingen en de verkiezing van de nieuwe president in een periode van 10 weken (23 mei – 5 september 1996).

Terwijl het consensus coalitiemodel de rust en vrede tussen de politieke leiders predikt, en via hun de harmonie binnen de bevolking meent te bewaren, kleven er ernstige beperkingen aan deze manier van besturen en regeren. De belangrijkste problemen van het consensus coalitiemodel zijn:

- Vergt veel tijd en energie om coalitie bij elkaar te houden;
- De sterke nadruk op consensus tussen leiders en verdeling van sleutelposities binnen het staatsapparaat werkt accommodatie van vaak ondeskundige partijloyalisten en opportunisten in de hand, wat weer verlamd werkt op efficiëntie, innovatie en ontwikkeling;
- Houdt vast aan een achterhaalde ontwikkelingsstrategie (de plantage-economie strategie in nieuw mineraal jasje).

De Amerikaanse politicoloog Edward Dew die aanvankelijk (1978) het Surinaamse consensus coalitie model de hemel in prees, nam in 2003 sterk gas terug met de opmerking: 'Hoewel de veelheid van etnische groepen consensus coalitie democratie mogelijk maakt, heeft het ook de neiging om ontwikkelingsinitiatieven te blokkeren, natievorming te ondermijnen en instorting van het regime uit te nodigen. De samenwerkingsverbanden zijn in wezen kleine tijdbommen die wachten om te exploderen.....'

Net als de begrippen "plurale samenleving" en "multiculturele samenleving" is het consensus coalitiemodel niet voldoende om de dimensies van eenheid en de positieve gemeenschappelijke waarden tussen (etnische) groepen te verklaren en te benutten voor een duurzaam beleid. Dit komt vooral door de te beperkte blik en nadruk op de rol van politieke leiders en hun elites, en de ongekende verambtelijking van de DNA en het staatsapparaat. Het gegeven dat onze DNA historisch en ook als resultaat van de 2020 verkiezingen voor 60% bestaat uit leden afkomstig uit de ambtenarij en parastatalen schept in principe geen goede basis voor innovatief denken ter verwezenlijking van duurzaamheid.

Interne democratie? Wat partijen in Consensus democratie en Populisme gemeen hebben

Wetenschappelijk onderzoek van de Adekus toont dat leden van lagere partijorganen van politieke partijen doorgaans weinig of geen vertrouwen hebben in de partij, vooral als het gaat om grotere ideeële doelen en het algemeen belang. Velen sluiten zich uit eigen belang aan bij een kern of afdeling, waardoor het lidmaatschap ook sterk conjunctureel is: tijdens verkiezingscampagnes neemt het aantal leden van partijorganen enorm toe, om na de verkiezingen weer sterk af te nemen. Bij de grotere partijen blijven de leden soms langer lid van de lagere partijorganen. Dit komt waarschijnlijk omdat deze partijen vaker in het machtscentrum zitten en meer mogelijkheden hebben om leden uit (lagere) partijorganen te "regelen".

Wat in de gegeven context doen om het tij te keren en eenheid van denken en handelen in het beleid te bevorderen?

1. Politieke partijen zijn tot dominante machtsfactor geworden volgens de grondwet van 1987, de wet op politieke organisaties van 1988 en de wet op het terugroeprecht in 2005. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat deze wettelijke machtsbasis in schril contrast staat tot de gebrekkige interne partijdemocratie, het dalen van het vertrouwen bij kiezers in politieke partijen tot bijna het nulpunt, en de ontoereikende kennis voor ontwikkeling. Advies: Maak een crash en duurzaam program voor het bijbrengen van kennis over ontwikkeling voor het kader van de coalitie- en oppositiepartijen.
2. Maak een indeling van de ministeries en parastatalen in clusters van beleidsgebieden

- Sociaalcultureel
 - Natuur
 - Economisch
 - Politiek-bestuurlijk
3. Stel een raad in van onafhankelijke deskundigen voor elk van de vier clusters van ministeries die ressorteert onder de President.
 4. Gelet op de verzwakking van ministeries en kerninstituten van de staat, alsook de kwalitatieve ontoereikendheid van veel kader, dient een netwerk/ denktank voor permanente kennisontwikkeling en ontwikkelingsvisie te worden opgericht. Deze dient tevens te upgraden:
 - a) DNA leden
 - b) Ambtelijk & beleidskader per ministerie
 5. Ontpolitiseer Staat en Economie, en met name de staatsbedrijven en parastatalen en plaats overwegend onafhankelijk technisch kader in besturen, RVC's, diplomatie en directies.
 6. Ontwerp een ontwikkelingsstrategie door onafhankelijke deskundigen met duurzaamheid als speerpunt, welke is afgestemd op de Surinaamse en de regionale werkelijkheid.
 7. Creeer een basis in een nieuwe grondwet, kiesregeling en het toekomstig regeringsbeleid om politieke partijen die begripsmatig zijn verworpen tot dinosaurussen van de 21^e eeuw, te maken tot betrouwbare en vertrouwenwekkende partners voor integriteit, democratie en ontwikkeling.

Ik dank u en degenen die zich op diverse posities inzetten om de Surinaamse samenleving te redden en op het juiste ontwikkeling-spoor te brengen. Ik wens u tenslotte met hart en verstand sterkte, wijsheid, behoud van integriteit en standvastigheid toe bij de moeilijke taken die U nu en mogelijk in de nabije toekomst op uw schouders zult dragen.

All the best, stay safe en de groeten!

Jack Menke